

<https://helda.helsinki.fi>

Onko ilmastonmuutos sukupolvikysymys?

Piispa, Mikko M

2020-09

Piispa , M M & Pihkala , P 2020 , ' Onko ilmastonmuutos sukupolvikysymys? ' , Tieteessä tapahtuu , Vuosikerta. 38 , Nro 4 , Sivut 3-7 .

<http://hdl.handle.net/10138/320128>

unspecified
publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

ONKO ILMASTONMUUTOS SUKUPOLVI- KYSYMYKSI?

MIKKO PIISPA JA PANU PIHKALA

Ilmastomuutos on vakiintunut yhteiskunnallisen keskustelun kärkiaiheeksi. Keskustelun ytimessä ja sen nostajina olivat nuoret.

Suomessa ilmastomuutos on yleisin nuorten keskuudessa epävarmuutta ja turvattomuutta aiheuttava ilmiö, lisäksi nuorten ilmastohuoli on ennätystasolla. Yksilötasolla tämän voi ajatella ilmenevän ilmastoahdistuksena, jolla on myös kollektiivis-sosiaalinen, jaettu ulottuvuutensa – huoli ja pelko sosio-ekologisen järjestyksen murenemisesta.

Ilmastoon liittyvällä huolella ja ahdistuksella voi olla niin lamauttavia kuin aktivoiviaakin vaikutuksia. Nuorten ilmastoliikehdintä on tästä hyvä osoitus: se on nuorten keino tuoda esille huoltaan, esittää vaatimuksiaan ja toisaalta lievittää ahdistustaan (mm. Nairn 2019). Toiminta tarjoaa kollektiivisen kanavan ilmastovaikuttamiselle, mutta myös vaikeiden tunteiden, kuten suutumuksen ja surun käsittelylle sekä kokemuksen siirtä, että tekee jotain asian eteen (Pihkala 2019a).

Reaktiot nuorten aktivoitumiseen ovat vaihdelleet laidasta toiseen. Esimerkiksi osa päättäjistä, kuten Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen ja Suomen pääministeri Sanna Marin, ovat maininneet nuorten esimerkin yhtenä syynä kasvattaa ilmastopoliittista kunnianhimoa. Reaktioiden toisessa päässä kansainvälistä näkyvyyttä on saanut se, kuinka Greta Thunberg, ilmastoliikehdinnän keulakuvana, on kohdannut vähättelyä ja pilkkaa muun muassa korkean profiilin valtionpäämiehiltä (Jung ym. 2020). Myös Suomessa ilmastoasioissa aktiiviset nuoret ovat joutuneet suoranaisten kiusan kohteeksi (Niinistö 2020). Ilmastokysymyksen jonkinasteinen henkilöityminen (tiettyihin) nuoriin sekä tulehtunut (ilmasto)poliittinen keskustelu ja hyökkäykset nuoria kohtaan saavat asetelman näyttämään herkästi siltä, että ilmastomuutos olisi vain nuorten asia. Mutta näin yksinkertaista se ei tietenkään ole.

Ilmastomuutos sukupolvikokemuksena?

Ilmastomuutoksen, ilmastoahdistuksen ja ilmastoliikehdinnän suhteen on jo ehditty pohtia, ovatko ne niin sanottuja sukupolvikokemuksia (mm. Juntunen, Poutanen ja Lahtinen 2019; Hakala ym. 2019). Mutta mitä se voi tarkoittaa? Yhteiskunnallisen sukupolven ”avainkokemus” on sukupolvitutkija Matti Virtasen (2001) lanseeraama ja yleiseen kieleen juurtunut termi, jonka hän on kehittänyt sukupolvitutkimuksen klassikko Karl Mannheimia (1952 [1928]) mukaillen. Avainkokemus paikannetaan yleensä 17 ikävuoden paikkeille tai laajemmin 17–25 ikävuoden väliin. Virtasen analyysissä avainkokemus on eräänlainen nuoruuden ”herkässä iässä” koettu käänne, joka mobilisoi tietyn fraktion nuoria poliittiseen toimintaan. Siten esimerkiksi IPCC-raportin julkaisu vuonna 2018 – joka toki herätteli kaikenikäisiä ihmisiä – voi muodostua sellaiseksi.

Sukupolvikokemus voidaan määrittää myös niin sanotusti massamuotoisesti (Roos 1987; Hoikkala ja Paju 2008; Piispa 2018). Massamuotoinen määrittely palautuu yhteiskunnallisen elämisen reunaehtoihin – siis sellaisiin, jotka ovat mahdollisimman laajasti jaettuina, vaikka ne saisivatkin henkilötasolla erilaisia vastaanottoja ja kokemuksen muotoja. Esimerkkejä tyypillisistä massatasolla jaetuista kokemuksista ovat sota, lama ja kaupunkistuminen. Samassa hengessä ilmastomuutos itsessään voi olla jaettu kokemus, ja näin voitaisiin mahdollisesti jokin päivä puhua ilmastomuutoksen sukupolvesta. Tai jos ilmastoaktivoituminen leviää laajalle nuorten keskuudessa, saattaa sekin nousta jaetuksi kokemukseksi, ainakin osalle nuorista. Silloin voisimme ehkä puhua ”ilmastoheräämisen sukupolvesta”. Tai jos tämän päivän nuoret kokevat ilmastomuutoksen ja siihen liittyvän poliittisen passiivisuuden lamauttavalla tavalla turhauttavaksi, ehkä heistä jokin päivä todella puhutaan ilmastoahdistuksen sukupolvena.

Sukupolvianalyysija tehdessä on kuitenkin syytä muistaa, että vaikka jokin ilmiö olisi massamuotoisesti jaettu, eri ihmiset ja ihmisryhmät – myös samanikäiset – saattavat kokea sen hyvinkin eri tavoin. Ilmastomuutoskeskustelua seuratesa tämä tulee jo intuitiivisestikin selvästi näkyviin.

Lisäksi sukupolvianalyysit ovat usein osuvimmillaan vasta sitten, kun aikaa on kulunut riittävästi ja sukupolvensa edustajat itse voivat katsoa elettyä jonkinlaisen kokemuksen rydyttämän etäisyyden päästä. Ajan kulumisen edesauttaa myös siinä, että empiirisiä aineistoja on kattavammin kertynyt. Samalla välttyään siltä, että ei hypätä enenaikaisiin johtopäätöksiin – jokin äkillinen yhteiskunnallinen tapahtuma tai käänne, kun saattaa ilmestyä kuvioihin ja ”sotkea” ennakoitua sukupolviasetelmia. (Tätä kirjoittaessa koronaviruksen aiheuttama pandemia on juuri tällainen, ja palaamme siihen vielä tekstin loppuksi.) Lisäksi tulee välttää ylitulkintoja: se, mikä tuntuu omassa elinpiirissään sukupolvikokemukselta – ja jonka kenties toivoisi olevan sellainen – ei välttämättä kuitenkaan ole massamuodossa jaettu kokemus, saati ka sukupolven keskuudessa jaettu tavoite. Tällaisia päätelmiä näkee varsinkin populaarikirjoittelussa ja arkipuheessa, kun sukupolvien yritetään niputtaa erilaisten iskusanojen alle.

Sukupolvimäärittelyiden yksi keskeinen idea on se, että ne erottavat sukupolvia toisistaan. Toinen populaariyleistysten yleinen kompastuskivi onkin se, että eroja korostetaan liiaksi. Tieteellisissä analyyseissa – parhaassa tapauksessa – sukupolvijaottelut ja sukupolvien erot perustuvat empiiriin aineistoihin. Ilmastomuutos on ollut täällä jo hyvän aikaa, ja siihen liittyvään keskusteluun lie-nee valtaosa törmännyt ainakin Suomessa. Massakokemuksen vinkkelistä ilmastomuutos saattaisi siis myös yhdistää sukupolvia tai ainakin siinä on ylisukupolvisia elementtejä – vaikka eri ihmisten ja ihmisryhmien reaktiot siihen vaihtelevatkin merkittävän paljon. Toisaalta nuorille ilmastomuutos on elämänmittainen teema, johon tämän päivän lapset saavat kosketuksen jo varhain.

Ilmastokysymykseen liittyy joka tapauksessa erilaisia sukupolviulottuvuuksia. Keskeistä on pitää mielessä sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden ulottuvuus: nuorilla ja tulevilla polvilla on oikeus turvalliseen ja elinkelpoiseen planeettaan. Toisaalta unohtaa ei sovi sukupolvimekanismin luovaa, yhteiskuntarakenteita uudistavaa potentiaalia. Ilmastokysymyksessä aktiiviset nuoret ottavatkin valtaa käsiinsä tilanteessa, jossa sitä ei heille itsestään selvästi anneta (Holmberg ja Alvanius 2019). Esimerkiksi koululakko eräänlaisena yhteiskuntasopimuksen yksipuolisena irtisanomisena on tässä voimakas keino (ks. myös Thomas, Gretney ja Hayward 2019). Asetelman yksi seuraus on ollut myös se, että nuorten aktivoituminen on herätellyt aikuisia polvia (Fisher 2019). Tutkimusta tehtäessä onkin hyvä muistaa, että sukupolvidynamiikan ympärille voi rakentaa kiinnostavia tutkimusasetelmia myös ilman pyrkimyksiä yhteiskunnallisten sukupolvien määrittelyyn tai nimeämiseen.

Ilmastomuutos ei ole vain nuorten huoli

Ilmastokysymyksen sukupolviulottuvuutta voi pohtia niin sanotun ilmastoahdistuksen kontekstissa: onko tämä todella vain nuorten ilmiö, kuten julkisesta keskustelusta saattaisi välillä päätellä? Kyselyiden mukaan Suomessa ja laajemmin Euroopassa ilmastohuoli on suunnilleen samalla tasolla eri-ikäisten ryhmissä (mm. Sitra 2019; Eurobarometri 2019). Ja vaikka Nuorisobarometri 2016 (Myllyniemi 2017; ks. myös Piispa ja Myllyniemi 2019) todisti nuorten olevan suhteellisen valmiita

yhteiskunnalliseen muutokseen, jossa esimerkiksi ympäristö asetetaan talouskasvun edelle, myös nuorista löytyy ilmastomuutosta kohtaan välinpitämättömästi suhtautuvia. Toisaalta voidaan myös huomauttaa, että vaikka kyselytutkimukset kertovat ilmastohuolen yleisyydestä, ne eivät yleensä kerro paljoakaan sen syvyydestä tai muista laadullisista ominaisuuksista – piiloon saattaa jäädä esimerkiksi se, onko näissä ikäryhmäkohtaisia eroja.

Ilmasto- tai ympäristöahdistus ei kuitenkaan ole uusi ilmiö, vaikka se julkisuudessa herkästi sellaisena näyttäytyy. Ympäristön tuhoon liittyviä tunteita on dokumentoitu jo 1970-luvulta lähtien, tuolloin muun muassa öljykriisin kirvoittamana, ja 1980- ja 1990-luvulla ympäristötietoisuuden leviessä siihen liittyvä ahdistuskin yleistyi (Maiteny 2011; Salonen 2010). Monet tuolloin ympäristöheräämisen kokeneet ovat kuljettaneet ahdistustaan mukanaan tähän päivään, iän mukana. Niin sanotuissa aikuisissa polvissa onkin paitsi huolestuneisuutta ja ilmastoahdistusta, myös lukuisia ihmisiä, jotka ovat pyrkineet toimimaan ilmastoasioissa aktiivisesti jo vuosikausia.

Julkisuudessa ”aikuisten” puheenvuoroista näkyville tulevat helposti vain äänekkäimpien defenssit, ja piiloon jää se hiljainen kärsimys, järkytys ja ahdistus, joita monet iäkkäämmät ihmiset potevat miettiessään, millainen maailma heidän jälkeläisilleen jää. ”Hiipii totaalinen resignaatio”, toteisi eräs tämän jutun toisen kirjoittajan jututtama eläkeläinen. *Climate burnout* ja ilmastomasennus eivät ole vain nuorten syndroomia (ks. Hoggett ja Randall 2019).

Ilmastoon liittyvien surun tuntemusten tuominen esille ei välttämättä ole helppoa ”emootiofoobisessa”, siis tunteiden näyttämistä vierastavassa kulttuurissa (Greenspan 2004; Pihkala 2019b). Heitä, jotka uskaltautuvat näyttämään tunteitaan, syytetään usein heikoiksi tai ylitunteelliseksi (”menikö tunteisiin?” on yleinen pilkkalause nettikeskustelussa). Tällaisessa kulttuurissa päädytään usein kätkemään tunteita ja omaa herkkyyttä. Julkinen tila jää aggressiivisille, eikä siellä haluta tuoda surua esille. Iäkkäillä ihmisillä tilannetta voi vaikeuttaa, jos ilmastoahdistus on ”varattu” nuorten kokemuspintaan. Ilmastoahdistuksen kytkeminen jyrkästi sukupolvijaotteluun voikin pahentaa myös ilmastoahdistuksen ilmen-

tymiä, jos se vie vanhemmilta sukupolvilta mahdollisuuden liittää omaa kokemusmaailmaansa julkiseen keskusteluun. Syllisyyskysymyksiä tulisikin pystyä käsittelemään rakentavasti, vaikka se onkin vaikeaa. Ilmastopsykologit ovat tuoneet esiin, että mustavalkoista ajattelua ja toisten syyttämistä esiintyy helposti tällaisen vaikean ongelman yhteydessä (Randall 2005; vrt. Nairn 2019).

Ilmastoahdistus ei siis koske vain nuoria, mutta se voi hyvinkin olla nuorten keskuudessa yleistyvää ja syvenevä ilmiö. Se, tuleeko siitä massamuotoisesti jaettu (sukupolvi)kokemus, jää mahdollisten tulevien analyysien selvittäväksi.

Jaetun kokemuksen mahdollisuudet?

Ahdistuminen, turhautuminen ja jopa epätoivo ovat vallitsevassa tilanteessa ymmärrettäviä reaktioita. Poliittinen järjestelmä ei tunnu olevan kykeneväinen vastaamaan nuorten, tieteen ja kaikkien ilmastosta ja tulevaisuudesta huolestuneiden vaatimuksiin. Nuorten kohdalla on kuitenkin nostettava esille myös sellainen ulottuvuus, että turhautuminen johtaa herkemmin levottomuuteen. Yhteiskuntarauha voi hyvinkin olla tässä suhteessa lähitulevaisuudessa koetuksella. Jos niin käy, voimme vain arvuutella seurauksia. Ympäristöturhautuminen ja ympäristösuuttumus ovat todellisia ilmiöitä, jotka kaipaavat purkautumiskanavia, mutta siihen olisi hyvä löytyä rakentavia keinoja (vrt. O'Brien, Selboe ja Hayward 2018). Historia on myös osoittanut, että väkivaltaan turvautuminen johtaa pikemminkin ongelmiin kuin ratkaisuihin. Ilmastoetiikassa onkin nostettu uudelleen esiin väkivallattoman kansalaistottelemattomuuden tärkeyttä ja ammennettu alan historiallisilta edelläkävijöiltä, kuten Gandhilta ja Martin Luther Kingiltä (O'Brien 2017).

Ilmastokriisin toimet kysyvät joka tapauksessa yhteistoimintaa, myös sukupolvien välillä ja niiden sisällä. Tarvetta lienee välineille ja kyvyille käsitellä ilmastoon liittyviä vaikeita tunteita yhdessä (ks. Ojala ja Bengtsson 2019). Merkityksellisyden tunne voi nousta yhteisestä toiminnasta, myös tilanteessa, joka näyttää hyvin vaikeana. Meillä on myös kollektiivinen vastuu heille, jotka ilmastotoimiin eivät suoraan voi vaikuttaa: tuleville polville ja muulle luonnolle.

Alkuvuodesta 2020 levinnyt koronavirus-pandemia tuo tilanteeseen vielä uudet synkät ja arvaamattomat sävynsä, joiden tarkkaa luonnetta on tässä vaiheessa (huhtikuussa 2020) vaikea tarkkuudella ennakoita. Sukupolvinäkökulmasta yhtäältä poikkeusolot vaikuttavat jokaiseen, iästä riippumatta. Toisaalta sukupolvien välistä solidaarisuutta tarvitaan, sillä koronataartunnan vakavien seurausten riski on suurempi iäkkäämmillä kuin nuorilla. Koronaepidemia ja sen aiheuttama poikkeustila saattavat myös aiheuttaa lapsille ja nuorille laajamittaisia ongelmia, muun muassa koulutuksen, vertaissuhteiden, avunsaannin ja harrastustoiminnan häiriintyessä, ja siksi on jo pohdittu, muodostuuko siitä lamauttava sukupolvikokemus (OKM 2020). Samalla taustalla häilyy koko ajan ilmastomuutos, ja monissa puheenvuoroissa – niin ilmastoaktiivien kuin tutkijoiden (mm. BIOS 2020) – on alleviivattu, että akuutin koronatilanteen lisäksi myös ilmastokriisi vaatii edelleen toimia. Ilmassa on lukuisia epävarmuustekijöitä. Samanaikaiset ja yhteiskunnan perusrakenteita ravistelevat kriisit muistuttavat siitä, että yksinkertaistavat yleistykset eivät päde monimutkaisessa maailmassa ja että yhteistyölle on vielä aiempaa enemmän tarvetta.

Kirjallisuus

- BIOS (2020). Ekologinen jälleenrakennus epävarmassa maailmassa. BIOS-tutkimusyksikön blogi 25.3.2020. <https://bios.fi/ekologinen-jalleenrakennus-epavarmassa-maailmassa/>
- Brulle, Robert J. ja Norgaard, Kari Marie (2019). Avoiding cultural trauma: Climate change and social inertia. *Environmental Politics*, 28(5), 886–908. <https://doi.org/10.1080/09644016.2018.1562138>
- Eurobarometri (2019). Special Eurobarometer 490. Climate Change. European Commission. https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/support/docs/report_2019_en.pdf
- Fisher, D.R. (2019). The broader importance of #FridaysForFuture. *Nat. Clim. Chang.* 9, 430–431. <https://doi.org/10.1038/s41558-019-0484-y>
- Greenspan, Miriam (2004). *Healing through the Dark Emotions: The Wisdom of Grief, Fear, and Despair*. Boulder: Shambhala.
- Hakala, Emma, Ahola, Kristiina, Raudaskoski, Miika, Poutanen, Mikko ja Värri, Veli-Matti (2019). Poliitikasta-raati: ilmasto-kriisin pedagogia. *Poliitikasta.fi* 17.12.2019. <https://politiikasta.fi/politiikasta-raati-ilmastokriisin-pedagogia/>
- Hoggett, Paul ja Randall, Rosemary (2019). Engaging with Climate Change: Comparing the Cultures of Science and Activism, 239–261. Teoksessa Hoggett, P., (toim.) *Climate Psychology: On Indifference to Disaster*. Studies in the Psychosocial. Cham: Palgrave Macmillan.
- Hoikkala, Tommi ja Paju, Petri (2008). Entä nuoremmat sukupolvet? Sukupolvitutkimus ja nuorisopolitiikka. Teoksessa Semi Purhonen, Tommi Hoikkala ja J.P. Roos (toim.) *Kenen sukupolveen kuulut? Suurten ikäluokkien tarina*. Gaudeamus, Helsinki, 270–294.
- Holmberg, A. ja Alvinus, A. (2020). Children's protest in relation

- to the climate emergency: A qualitative study on a new form of resistance promoting political and social change. *Childhood*, 27(1), 78–92. <https://doi.org/10.1177/0907568219879970>
- Jung, Jieun, Petkanic, Peter, Nan, Dongyan ja Kim, Jang H. (2020). When a Girl Awakened the World: A User and Social Message Analysis of Greta Thunberg. *Sustainability* 12, 2707. <https://doi.org/10.3390/sui12072707>
- Juntunen, Tapio, Poutanen, Mikko ja Lahtinen, Mikko (2019). Ilmastokriisi sukupuolivokemuksena? *Politiikka* 61 (3), 186–191. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/politiikka/article/view/85796>
- Maiteny, Paul (2011). Longing to be human: Evolving ourselves in healing the Earth. Teoksessa Rust, Mary-Jayne ja Totton, Nick (toim.) *Vital Signs: Psychological Responses to Ecological Crisis*. London: Karnac.
- Mannheim, Karl (1952 [1928]). The Problem of Generations. Teoksessa Karl Mannheim (kirj.) *Essays on the Sociology of Knowledge*. London: Routledge ja Kegan Paul Ltd, 276–322.
- Myllyniemi, S. (toim., 2017). *Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto ja Nuorisotutkimusverkosto.
- Myllyniemi, S. ja Kiilakoski, T. (2019). Tilasto-osio. Teoksessa Pekkarinen ja Myllyniemi (toim.): *Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018*. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusverkosto ja Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Nairn, Karen (2019). Learning from Young People Engaged in Climate Activism: The Potential of Collectivizing Despair and Hope. *YOUNG*. DOI: 10.1177/1103308818817603
- Niinistö, Meeri (2020). Ilmastoaktivisti Atte Ahokas, 16, joutuu kestäämään nettitörkyä: ”Haukutaan, käydään henkilökohtaisuuksiin”. *Yle.fi* 11.2.2020. Saatavilla osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11197355>. Katsottu 24.4.2020
- O'Brien, Kevin J. (2017). *The violence of climate change: Lessons of resistance from nonviolent activists*. Washington: Georgetown University Press.
- O'Brien, Karem, Selboe, Elin ja Hayward, Bronwyn (2018). Exploring youth activism on climate change: Dutiful, disruptive, and dangerous dissent. *Ecology and Society* 23(3):42. DOI: 10.5751/ES-10287-230342
- Ojala, Maria ja Bengtsson, H. (2019). Young people's coping strategies concerning climate change: Relations to perceived communication with parents and friends and pro-environmental behavior. *Environment and Behavior*, 51(8), 907–935. <https://doi.org/10.1177/0013916518763894>
- OKM (2020). *Tutkijoiden näkemyksiä koronaepidemian vaikutuksista ja tarvittavista toimenpiteistä*. Opetus- ja kulttuuriministeriö 3.4.2020.
- Oreskes, Naomi ja Conway, Erik M. (2010). *Merchants of doubt: How a handful of scientists obscured the truth on issues from tobacco smoke to global warming*. New York: Bloomsbury Press.
- Pihkala, Panu (2019a). *Ilmastokasvatus ja tunteet*. Helsinki: Biologian ja maantiedon opettajien liitto BMOL ry. <https://toivoajatoimintaa.fi/ilmastokasvatus-ja-tunteet/>
- Pihkala, Panu (2019b). *Mieli maassa? Ympäristötunteet*. Helsinki: Kirjapaja.
- Pihkala, Panu (2018) Johdatus ympäristöahdistukseen: Ympäristöongelmien psyykkiset vaikutukset. *Tieteessä tapahtuu* 36:6, 31–38. <https://journal.fi/tt/article/view/76489>
- Pihkala, Panu (2017). *Päin helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo*. Helsinki: Kirjapaja.
- Piispa, Mikko (2018). *Yhdeksän sanaa Y-sukupolvesta*. Helsinki: Teos.
- Piispa, Mikko ja Myllyniemi, Sami (2019). Nuoret ja ilmastonmuutos. Tiedot, huoli ja toiminta Nuorisobarometrien valossa. *Yhteiskuntapolitiikka* 84 (1), 61–69.
- Randall, Rosemary (2005). A new climate for psychotherapy? *Psychotherapy and Politics International*, 3(3), 165–179. doi:10.1002/ppi.7
- Roos, J.P. (1987). *Suomalainen elämä. Tutkimus tavallisten suomalaisten elämäkerrroista*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 454. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Salonen, Kirsi (2010). *Mielen luonto: Eko- ja ympäristöpsykologinen näkökulma*. Helsinki: Green Spot.
- Sitra (2019). *Kansalaiskysely ilmastonmuutoksen herättämistä tunteista ja niiden vaikutuksista kestäviin elämäntapoihin. Ilmastotunteet 2019*. Helsinki: Sitra. <https://media.sitra.fi/2019/08/21153439/ilmastotunteet-2019-kyselytutkimuksen-tulokset.pdf>
- Thomas, Amanda, Cretney, Raven ja Hayward, Bronwyn (2019). Student strike 4 climate: Justice, emergency & citizenship. *New Zealand Geographer*, 1–5. <https://doi.org/10.1111/nzg.12229>
- Virtanen, Matti (2001). *Pennomanian perilliset. Poliittiset traditiot ja sukupolven dynamiikka*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Mikko Piispa on tohtorikoulutettava Helsingin yliopistossa sosiologian oppiaineessa ja Nuorisotutkimusverkoston tutkija. Panu Pihkala on ympäristöteologian dosentti Helsingin yliopistossa ja keskittyy monitieteellisessä tutkimuksessaan ympäristöahdistuksen ilmiöön. Hän on myös kestävyystieteen instituutin HELSUS jäsen.

aino

FREDA 33, HELSINKI

MA-PE 10.30 - 18.00

LA 11.00 - 16.00

PUH. 09 611 611

WWW.AINO.NET